

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

**TREBALL FINAL DE GRAU EN
MESTRE/A D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA
MENCIO MÚSICA:**

TÍTOL: Jocs i TICs com eines per millorar la psicomotricitat i la coordinació a l'aula de música.

Nom de l'alumne/a: Laura Madrigal Garzón.

Nom del tutor/a de TFG: Joaquim Ortells Agramunt.

Àrea de Coneixement: Educació Primària.

Curs acadèmic: 2021/2022.

Resum: La música és un element protagonista i de vital importància al desenvolupament de l'ésser humà. A l'escoltar-la, es produeixen reaccions dins i fora del cos provocant la interacció amb ella. Aquestes interaccions contribueixen al desenvolupament de l'aparell psicomotor dels xiquets/es i, de manera recíproca, es facilita l'aprenentatge de diferents aspectes del llenguatge musical com les qualitats del so. A més, l'aprenentatge vivencial basat en les experiències de l'alumnat aporta significativitat a l'educació, ja que permet que els xiquets/es s'involucren completament en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Al present Treball Final de Grau es mostra una intervenció educativa a l'aula de Educació Musical basada en el moviment i l'aprenentatge actiu. Aquesta ha sigut dissenyada en base a l'aplicació de diferents pedagogies actives de teòrics com Jaques-Dalcroze i Willems. Pretén treballar la psicomotricitat i la coordinació a diferents nivells en l'alumnat de tercer curs d'Educació Primària, encaminant les accions educatives a millorar i/o preparar a l'alumnat per a la pràctica instrumental i millorar la sincronia del grup. Per últim, de manera complementària, es pretén establir una relació entre els jocs i les cançons tradicionals amb l'ús de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, per tal de fusionar ambdós elements i aconseguir una educació reciclada al s. XXI.

Paraules clau: música, psicomotricitat, coordinació, moviment, educació activa.

Resumen: La música es un elemento protagonista y de vital importancia en el desarrollo del ser humano. Al escucharla, se producen reacciones dentro de y fuera del cuerpo provocando la interacción con ella. Estas interacciones contribuyen al desarrollo del aparato psicomotor de los niños/se y, de manera recíproca, se facilita el aprendizaje de diferentes aspectos del lenguaje musical como las cualidades del sonido. Además, el aprendizaje vivencial basado en las experiencias del alumnado aporta significatividad a la educación, puesto que permite que los niños/as se involucren completamente en el proceso de enseñanza-aprendizaje.

En el presente Trabajo Final de Grado se muestra una intervención educativa en el aula de Educación Musical basada en el movimiento y el aprendizaje activo. Esta ha sido diseñada en base a la aplicación de diferentes pedagogías activas de teóricos como Jaques-Dalcroze y Willems. Pretende trabajar la psicomotricidad y la coordinación en diferentes niveles en el alumnado de tercer curso de Educación Primaria, encaminando las acciones educativas a mejorar y/o preparar al alumnado para la práctica instrumental y mejorar la sincronía del grupo. Por último, de manera complementaría, se pretende establecer una relación entre los juegos y las canciones tradicionales con el uso de las Tecnologías de la Información y la Comunicación, para fusionar ambos elementos y conseguir una educación reciclada al s. XXI.

Palabras clave: música, psicomotricidad, coordinación, movimiento, educación activa.

Abstract: Music is a key element in the development of human beings. When you listen to it, there are reactions inside and outside the body that cause you to interact with it. These interactions contribute to the development of children's psychomotor system and, in turn, facilitate the learning of different aspects of musical language such as sound qualities. Moreover, experiential learning based on student experiences adds significance to education, as it allows children to become fully involved in the teaching-learning process.

This Final Degree Project shows an educational intervention in the Music Education classroom based on movement and active learning. It has been designed based on the application of different active pedagogies of theorists such as Jacques-Dalcroze and Willems. It aims to work on psychomotor skills and coordination at different levels in third-year primary school students, directing educational actions to improve and/or prepare students for instrumental practice and improve group synchrony. Finally, in a complementary way, the aim is to establish a relationship between games and traditional songs with the use of Information and Communication Technologies, in order to fuse both elements and achieve a recycled education in the s. XXI.

Keywords: music, psychomotor skills, coordination, movement, active education.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
1.1 JUSTIFICACIÓ	5
1.2 MARC TEÒRIC	6
1.2.1 LA PSICOMOTRICITAT I EL DESENVOLUPAMENT DE L'ALUMNAT	6
1.2.2 BENEFICIS DEL JOC A L'APRENTATGE	7
1.2.3 INTRODUCCIÓ TECNOLÒGICA A L'AULA DE MÚSICA	8
1.3 ESTAT DE LA QÜESTIÓ	8
2. METODOLOGIA	9
3. OBJECTIUS PEDAGÒGICS	11
4. CONTINGUTS	11
5. TEMPORALITZACIÓ	11
6. DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL	12
7. AVALUACIÓ	21
8. CONCLUSIONS	22
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	24
ANNEXOS	27
ANNEX I	28
ANNEX II	32
ANNEX III	33
ANNEX IV	37
ANNEX V	38
ANNEX VI	39

1. INTRODUCCIÓ

En aquest Treball Final de Grau, es durà a terme una cerca d'informació sobre el tema a tractar, relacionat-lo amb la realitat del centre i el context de l'alumnat, el qual pertany a l'etapa acadèmica de Educació Primària.

El tema escollit ha estat seleccionat partint d'uns objectius que es volen assolir relacionats amb l'àmbit de l'Educació Musical. Es busca també la consecució eficient dels objectius plantejats, relacionats amb la psicomotricitat, l'expressió corporal i la coordinació a diferents nivells: individual, grupal i manipulatiu.

Aquest treball proposa una sèrie d'activitats encaminades al desenvolupament de la coordinació psicomotora de l'alumnat de Primària i té la següent estructura: en primer lloc, es justifica el treball aportant els arguments pertinents i s'exposaran les raons o objectius plantejats al projecte. Seguidament, es mostra el marc teòric, un dels apartats més cautelosos de l'estudi. Es continua amb la metodologia del treball: la intervenció és realitza a l'aula de tercer curs d'Educació Primària, on es realitzaran activitats que fusionen música, moviment i expressió corporal. Aquestes activitats estan encaminades cap a un ensenyament actiu on l'alumnat és tant la persona que realitza l'acció com la que rep l'aprenentatge. Després, s'exposa l'avaluació dissenyada per registrar els resultats de l'alumnat i s'explica l'evolució de les sessions impartides. Finalment, es reflexiona a les conclusions entorn als resultats obtinguts i es proporcionen propostes de millora per futures aplicacions didàctiques.

1.1. JUSTIFICACIÓ

Des de la infància, moviment corporal i música estan íntimament relacionats. D'una banda, la música facilita el desenvolupament psicomotor: afavoreix l'habilitat digital i manual, la coordinació oculomanejadora, el domini de la respiració, el coneixement del propi cos, la percepció espacial i la percepció corporal (Botella, 2006).

Així mateix, i de manera recíproca, el cos és l'instrument rítmic natural per excel·lència: el ritme és present en l'expressió corporal, la dansa, la percepció àudio-motriu, etc. "El ritme corporal, promou en l'individu interaccions perceptives i sensibilitat de moviment, capacitat que influeix en el desenvolupament de la motricitat, factor constitutiu del ritme musical; la qual cosa impacta a la sensibilitat auditiva i a la percepció sonora" (Pérez, 2012, p. 80).

De fet, en el camp de l'educació, molts autors defensen que el moviment i l'expressió corporal afavoreixen l'aprenentatge musical des d'un punt de vista actiu i significatiu, entenent l'ús del cos com recurs per a la formació integral de l'alumnat:

Per a aconseguir la formació integral que es desitja, s'han de fer ús correcte del cos com a recurs didàctic natural i del llenguatge articulat, com l'estètic (expressió corporal), el

moviment, la percepció auditiva, la coordinació, la motricitat, ritme i dansa i altres representacions simbòliques que concreten el desenvolupament d'un coneixement integral i/o transversal que forme per a la vida i per al gaudi. (Pérez, 2012, p. 91)

El treball exposat en aquestes pàgines tracta, principalment, la coordinació psicomotriu a diferents nivells socials: individualment i en xicotet i gran grup, tot això integrat a partir de la música, el joc tradicional i les noves tecnologies. Amb això es pretén que l'alumnat de tercer curs d'Educació Primària potencie les seues destreses motores i, al mateix temps, treballes continguts musicals com la pulsació, el ritme, el fraseig, l'accent musical, la polirítmia i l'audició musical activa, entre altres.

Les raons per les quals s'exposa aquest treball són les següents:

- Necessitat d'optimitzar la coordinació del propi cos per a millorar la pràctica instrumental: és necessari dominar uns certs moviments digitals i/o manuals per a aconseguir precisió tant rítmica com melòdica a l'hora d'interpretar una peça: quant a la flauta dolça, l'alumnat ha de tapar en el moment precís els forats correctes per a dominar la rítmica i ha de fer-ho correctament per a dominar la melodia. Quant a l'ukelele, s'ha d'aconseguir la posició adequada en cada acord i s'ha de posseir control manual a l'hora de rasguejar per a dominar el ritme, i s'ha de pressionar les cordes i els trasts correctes per a dominar la melodia. A vegades, sobretot amb l'ukelele, totes dues mans realitzen moviments diferents al mateix temps, la qual cosa necessita d'una gran concentració i coordinació individual per a aconseguir els resultats desitjats.
- Necessitat de treballar la sincronització per a millorar el sentit rítmic-musical de l'alumnat i, en conseqüència, el seu sentit crític-musical. Per a poder apreciar i interpretar obres musicals a nivell grupal, una bona sincronització dels músics i, en aquest cas, de l'alumnat, afavoreix distingir amb major claredat aspectes musicals que caracteritzen les obres com les dinàmiques, les frases, la textura, l'accent, les articulacions... Aconseguint així un aprenentatge més crític del llenguatge musical.

1.2. MARC TEÒRIC

1.2.1. LA PSICOMOTRICITAT I EL DESENVOLUPAMENT DE L'ALUMNAT

Si bé se sap gràcies a investigacions com les de Ajuriaguerra (1976), Clavel i López (2007), Le Boulch (1983) o Piaget (1993), el treball de la competència motriu és un aspecte necessari i de vital importància en els primers anys de vida de l'ésser humà ja que afavoreixen el seu desenvolupament global. Seguint amb Piaget, va dividir el desenvolupament psicomotriu de l'alumnat d'Educació Infantil i Primària en tres fases o estadis: el sensorio-motriu, el qual es desenvolupa des del naixement fins a l'any i mig d'edat; el preoperacional, que va dels dos als set

anys d'edat; i el període d'operacions concretes, abarçant dels set als onze anys d'edat, aproximadament (Piaget, 1947).

Així mateix, altres investigacions (Freud, 1968) afigen un altre component a tindre en compte en el desenvolupament del "jo corporal". Aquest és l'element afectiu, el qual influeix en la formació de la personalitat dels i de les infants. A més a més, es pot concebre la psicomotricitat com una emoció dins del propi aprenentatge, ja que les vivències i les sensacions que experimenta el/la alumne/a són importants per a aconseguir un aprenentatge positiu i significatiu, juntament amb una anàlisi profunda del ritme evolutiu i la motivació que presenten els/as xiquets/as (García, 1995; Herrero, 2000).

En resum, es pot afirmar que la psicomotricitat facilita la construcció del coneixement del propi cos i la personalitat pròpia en relació amb l'entorn social i físic que envolta a un individu.

1.2.2. BENEFICIS DEL JOC A L'APRENTATGE

Vigotsky va defensar la importància de la interacció social en el desenvolupament potencial de l'alumnat, tant a nivell cognitiu com motor, i va recalcar tres eixos principals: la interacció social, el llenguatge i les funcions cognitives innates i adquirides. El primer correspon al procés d'interrelació, el segon a la capacitat de controlar les diferents accions i el tercer als elements culturals que envolten a l'individu (Gómez, 2004).

Storms (1991), va exposar els diferents beneficis que aporta el joc al desenvolupament general de els/as xiquets/as. Els jocs afavoreixen el desenvolupament d'habilitats d'escolta selectiva i dirigida i augmenten la capacitat de concentració. Els jocs musicals ajuden a exercitar la memòria, a desenvolupar i mantenir l'atenció. Així mateix, gràcies als jocs es desenvolupen habilitats socials encaminades a fomentar la relació amb el mitjà i la comunicació, afavorint la inclusió social, ja que els jocs grupals impliquen la comunicació entre individus i l'intercanvi d'idees i opinions (Storms, 1991).

Finalment, López (2010) va exposar un llistat de diferents aspectes en els quals el joc actua com a potenciador del desenvolupament. Va expressar que el joc afavoreix a l'ésser humà en les següents àrees:

- En el desenvolupament psicomotor, gràcies a les activitats lúdiques es treballa l'equilibri, la manipulació d'objectes, la coordinació motora i òcul-motriu, la força, el domini i la discriminació dels sentits i la capacitat d'imitació.
- En el desenvolupament cognitiu, el joc contribueix a la imaginació, la creativitat, la memòria, la comunicació, el rendiment i el pensament abstracte, entre altres.

- Quant al desenvolupament global, el joc afavoreix la cooperació, la comunicació entre iguals, la moralitat, la confiança i l'acceptació; i disminueix les conductes passiu-agressives, augmentant les prosocials.
- A nivell emocional, el joc produeix satisfacció emocional, desenvolupa el pensament subjectiu, facilita la resolució de conflictes i afavoreix el control inhibitori i el manteniment de nivells baixos d'ansietat.

1.2.3. INTRODUCCIÓ TECNOLÒGICA A L'AULA DE MÚSICA

Les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (d'ara en avant, TIC), són una eina cada vegada més present en l'entorn social i, per tant, a l'entorn de l'alumnat. Aquest factor ha comportat a realitzar modificacions en el currículum d'Educació Primària, introduint la competència digital i afegint continguts en una gran part dels blocs educatius de les diferents matèries relacionats amb la utilització de les TIC.

L'assignatura de Música no s'ha quedat arrere en innovació. Amb la creació de programes i plataformes d'aprenentatge musical i d'edició d'àudio i vídeo disponibles actualment a l'abast d'un clic, en el currículum s'han inclòs continguts relacionats amb la TIC en la majoria dels blocs de cadascun dels cursos d'Educació Primària decretats pel Consell (2014):

La competència digital l'àrea contribueix a través de l'ús de les TIC ... tant des del seu vessant musical com en la plàstica. A més, en les dues matèries té gran importància la cerca, selecció, tractament i intercanvi d'informació en la xarxa sobre manifestacions artístiques presents i passades, utilitzant-la de manera crítica, sistemàtica, reflexiva, responsable i segura. (p. 16634)

Una de les plataformes més utilitzades últimament per la societat i l'alumnat és la popular xarxa social Tik Tok, a causa de la seua immediatesa, senzillesa i format. Per això, es converteix en una forta eina pedagògica si s'utilitza de manera correcta ja que (Batista i Celso, 2007):

Perquè la integració pedagògica de les TIC es convertisca en una oportunitat d'inclusió ha de ser significativa per als qui participen d'ella. Una inserció efectiva no es pot donar al marge dels processos històrics, culturals, polítics i econòmics pels quals els subjectes transiten. Necessita respondre a les seues realitats, preocupacions, interessos, sabers i expectatives. Exigeix donar la paraula als alumnes, tornar-los visibles i reconèixer-los com a subjectes culturals en un ací i ara. (p. 12)

1.3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Els models actius d'ensenyament van sorgir durant el s. XIX però van prendre protagonisme a partir del s. XX a causa de la implicació d'aprenentatges experiencials, on l'alumnat és el principal

element i receptor de l'aprenentatge. De la mà de pedagogs com Émile Jaques-Dalcroze, Carl Orff i Zoltán Kodály van sorgir els primers models, que continuen perdurant i impartint-se en l'Educació Musical actual (Jorquera, 2004).

D'una banda, el mètode Dalcroze va apostar pel cos i el moviment com a recurs pedagògic per a l'adquisició del ritme. Aquest tornava a relacionar el cos i la ment en la disciplina musical, ja que el aquest és el canal entre el so, el sentiment i el pensament. Per tant, aquesta pedagogia té la intenció d'afavorir el desenvolupament motriu, la comunicació i la cognició (Pascual, 2002). Alguns dels exercicis que va proposar el pedagog estan relacionats amb la coordinació, la dissociació, la independència de moviments corporals, l'automatització o la polirritmia (Bachmann, 1998; Vanderspar, 1990) i tenen com a objectiu treballar aspectes com la pulsació, el compàs, els canvis de tempo, el frasege, etc. (Vernia et al., 2016)

D'altra banda, es pot entendre la relació que guarda la naturalitat del moviment amb l'ésser humà per a l'adquisició de coneixements musicals (Willems,2011) ja que aquest està present des del naixement. Per aquesta raó, es poden assolir continguts musicals fàcilment i des d'un punt de vista més pròxim. La música sempre es mou i provoca el moviment corporal de les persones dins d'un espai, interioritzant simultàniament audició musical i habilitats corporals.

Finalment, es destaca el mètode BAPNE (Biomecànica, l'Anatomia, la Psicologia, la Neurociència i l'Etnomusicologia), creat per Francisco Javier Romero (1998). Aquest consisteix a desenvolupar els diferents tipus d'intel·ligència a través de la percussió corporal i el moviment. En ell, es treballa la psicomotricitat a partir d'exercicis d'imitació, dissociació psicomotriu, desenvolupament de la propiocepció, diferents tipus de coordinació, etc. I, al mateix temps, es treballen altres aspectes importants a l'educació com la memòria, l'atenció, la intel·ligència o la motivació (Trives et al., 2014).

2. METODOLOGIA

La metodologia que s'ha utilitzat per a l'elaboració d'aquest Treball de Final de Grau es divideix en quatre fases principals:

La primera fase ha consistit a buscar un tema adequat a l'àrea que es desitjava treballar i uns objectius a complir en el projecte. Per a això, s'ha realitzat una observació de l'alumnat del centre durant les sessions de música. A més, s'han mantingut converses amb l'especialista de música del centre, amb l'objectiu de conèixer més a fons les necessitats que podien presentar els alumnes/as a nivell musical.

Una vegada triat el tema, s'ha realitzat una recerca d'informació exhaustiva de diferents autors que van treballar o van estudiar aspectes pedagògics relacionats amb el tema. Entre els formats que s'han utilitzat per a realitzar el marc teòric, la justificació i l'estat de la qüestió es troben tant articles

científics com llibres i revistes acadèmiques. Alguns dels llocs on s'ha realitzat la cerca són repositoris universitaris, com el de la Universitat Internacional de La Rioja, la Universitat Complutense de Madrid, la Universitat Catòlica de València o la Universitat Jaume I. Així mateix, s'han buscat documents en biblioteques i bases de dades com Dialnet i Google Acadèmic.

Després d'això, s'ha dissenyat un pla d'intervenció detallat, el qual abasta activitats dissenyades per a aconseguir els objectius plantejats. Per a això, s'han tingut en compte tant les característiques del centre com les de l'alumnat i les de l'aula:

- A l'aula de música l'alumnat està organitzat en quatre fileres distribuïdes de la següent manera: una lateral a la part esquerra de la classe, altra lateral a la part dreta de la classe i dues al fons de l'aula, a la paret oposada a la pissarra. Aquestes fan una forma d'U deixant un espai al centre de la classe.
- Aquest projecte s'implementarà al curs de 3er de Primària, format per 25 alumnes. Amb aquesta intervenció es pretén millorar la coordinació a nivell individual i grupal en l'alumnat, a més de millorar el nivell motor, cognitiu i social des d'un punt de ensenyament basat en l'activitat, la música i el moviment.

Les sessions s'han realitzat durant la darrera hora de la jornada dels dimecres, des de les 15:45h fins les 16:30h i s'ha dividit cadascuna en dues parts, exceptuant la última que s'ha dividit en tres parts, les quals estan explicades a l'apartat "Avaluació" d'aquest projecte.

- La primera part de les sessions ha consistit en realitzar un escalfament del cos amb diferents cançons populars i animades. Aquestes cançons estan dissenyades per a que una persona (en aquest cas, el/la mestre/a) les dirigeixca mitjançant el cant acompanyat de moviments de dramatització de les lletres. Aquests moviments resulten graciosos per a l'alumnat i faciliten l'entrada en calor de manera ordenada i divertida. Les cançons que es van a fer servir són "Joanot el karateka", "El ball de l'ensalada", "Pa para pa pa" y "Mico banana" (annex I). Aquestes cançons es poden trobar en llengua castellana a la pàgina de YouTube de Acento "Escuela de animadores"¹.
- La segona part de cada sessió s'ha dedicat a realitzar els jocs i les activitats principals plantejades.

A més, hi ha una part de treball autònom, el qual és voluntari i tindrà una valoració a l'avaluació final de l'alumnat. Aquest consisteix en realitzar una sèrie de reptes virals, escollits per al treball, de la xarxa social Tik-Tok, a través d'un *plug-in* de la plataforma de YouTube, ja que facilita mantenir la privacitat d'imatge.

¹ ACENTO Escuela de Animadores. (s.f.) Inicio [Canal de YouTube], <https://www.youtube.com/c/ACENTOEscueladeAnimadores>

Finalment, s'ha implementat el projecte a l'aula i s'han recollit els resultats de l'alumnat. Aquests s'han analitzat i s'han extret les conclusions corresponents quant a l'èxit de la intervenció i s'han exposat propostes de millora per a tindre en compte en futures aplicacions.

3. OBJECTIUS PEDAGÒGICS

Els objectius generals del projecte són els següents:

- Desenvolupar hàbits de treball individual i col·lectiu.
- Desenvolupar actituds de confiança en u mateix, responsabilitat en l'estudi iniciativa personal, curiositat i interès per l'aprenentatge.
- Conèixer, comprendre i respectar les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats i la inclusió de persones amb discapacitat.
- Utilitzar diferents representacions i expressions artístiques e iniciar-se en la construcció de propostes visuals i audiovisuals.
- Promoure gust per la música i el patrimoni pròxim partint d'activitats actives.

Per altra banda, els objectius específics del projecte són:

- Treballar l'escolta activa.
- Estimular i millorar la coordinació i sincronització de l'alumnat.
- Transmetre la importància del silenci a les produccions musicals.
- Interioritzar la pulsació i el temps musical.
- Participar activament a les activitats realitzades a l'aula.
- Desenvolupar capacitats i hàbits per a la pràctica instrumental.
- Fomentar el respecte intrapersonal i interpersonal a l'aula.
- Treballar habilitats motrius a nivell individual i col·lectiu.

4. CONTINGUTS

Els continguts que es treballen a aquest projecte es corresponen amb els presents a l'àrea de Educació Artística.

5. TEMPORALITZACIÓ

Aquest projecte es va a dur a terme durant 6 sessions. L'alumnat disposa de 1 sessió setmanal de música a l'aula, per tant, tindrà una duració de sis setmanes de classe: del 6 d'abril al 18 de maig.

A més, es produirà una pausa entre les dues sessions primeres i la resta, degut a les vacances de Pasqua. Com a resultat, el calendari del projecte és el següent:

ABRIL						
L	M	X	J	V	S	D

MAIG						
L	M	X	J	V	S	D

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Llegenda:

	Sessions del projecte.
	Vacances de Pasqua.

6. DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL

Sessió 1: Introducció	
Recursos	<p>Materials: Propi cos, llistat de reptes (annex II) i document explicatiu (annex III).</p> <p>Temps: 45 minuts.</p> <p>Organització: grup classe.</p> <p>Espai: Aula de música.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar l'escolta activa. - Transmetre la importància del silenci a les produccions musicals. - Interioritzar la pulsació i el temps musical. - Participar activament a les activitats realitzades a l'aula. - Fomentar el respecte intrapersonal i interpersonal a l'aula.
Desenvolupament	<p>La primera sessió es dedicarà a introduir el tema del projecte de manera implícita i a realitzar una avaluació inicial de l'alumnat. El calfament es durà a terme utilitzant la cançó "Joanot el karateka". Aquesta servirà per a trencar el gel i entrar en calor per a la realització dels jocs. Així mateix, servirà per a treballar l'escolta activa i la memòria.</p> <p>A continuació, es realitzaran dos jocs, un més tradicional i un altre més actual, que treballen tant la coordinació com l'escolta activa i la discriminació auditiva de manera lúdica.</p> <p>El primer d'ells serà el joc popular "El director d'orquestra". En aquest joc l'alumnat ha de seure formant un cercle en el sòl. Es tria a un/a company/a, el qual ha d'eixir de l'aula, perquè haurà d'endevinar qui és el director de l'orquestra. Mentre la persona adivinadora està fora, cal triar una persona del cercle que faci de director. Aquesta persona ha de realitzar moviments de percussió corporal i la resta de la classe ha d'imitar-la amb l'objectiu de dificultar que la persona que ha d'endevinar qui és el/la director/a ho aconsegueixca.</p>

	<p>A l'aula es realitzaran quatre rondes i hauran dos graus de dificultat: les dues primeres rondes tindran només un director i les dues restants tindran dos directors. D'aquesta manera, l'alumnat que estiga assegut en cercle haurà d'estar alerta perquè no enxampen a cap canviant de ritmes constantment, sense equivocar-se ni que es note en quines persones s'està fixant.</p> <p>El segon joc és més nou. Es diu "Among us musical". Aquest joc imita al popular videojoc "Among us", el qual va agafar fama des de la pandèmia de 2020. El joc consisteix a endevinar qui és l'impostor en un grup de tripulants. Al principi, tothom ha de tancar els ulls, i el professor ha de triar, mitjançant el tacte, qui serà o seran els/les impostors/res. Després, depenent de quin personatge acabe sent cadascun/a, es representa un ritme diferent de palmes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - El ritme a executar pels tripulants innocents és de dues corxeres, negra, dues corxeres, negra: ♪♪ ♪♪. - El ritme de l'impostor és se tres silencis de negra i una negra: z z z ♪ . <p>Després de fer els ritmes, tots i totes obrin els ulls i es vota d'un en un qui es pensa que ha sigut l'impostor. La persona que més vots tinga queda eliminada de la tripulació. Els tripulants guanyen la partida si aconseguen endevinar qui és l'impostor i l'impostor guanya si aconseguix eliminar a tota la tripulació menys a una persona.</p> <p>En aquest joc es pot augmentar la dificultat afegint diversos impostors alhora. Perquè els impostors sàpien qui té aquest paper, es pot deixar uns segons perquè òbriguen els ulls i es miren entre ells i elles.</p> <p>Finalment, el/la docent presentarà uns vídeos amb diferents reptes populars en la xarxa social Tik-Tok que l'alumnat podrà realitzar amb l'objectiu de pujar fins a un punt la seua nota en l'examen final de la Unitat. Amb aquesta presentació, es compartiran dos documents pel grup de Telegram de la classe: un d'ells conté els enllaços als reptes i l'altre conté una explicació de com fer els vídeos i compartir-los amb el/la mestre/a.</p>
<p>Resultats i propostes de millora</p>	<p>Durant la primera sessió l'alumnat es va mostrar participatiu per la novetat que comportava l'aplicació del projecte: una mestra diferent, una cançó animada de calentament i jocs que coneixen d'abans però no que no coneixien el format que s'ha donat al treball. L'alumnat es mostrava interessat i atent encara que, de vegades, alguns/es persones es dispersaven.</p> <p>A més, quant a objectius, es pot dir que es van complir, ja que es va poder realitzar una avaluació inicial de la sincronia del grup. En canvi, qual a activitats, es va tindre que adaptar la sessió degut a un inconvenient que li va retrassar a l'alumnat a la classe anterior a la de música. Llavors, es va suprimir la realització del primer joc proposat.</p> <p>D'altra banda, l'última part de la sessió va ser molt interessant ja que, encara que se tractava d'un aspecte més passiu per a l'alumnat, aquest va mantenir l'atenció més fàcilment que a l'explicació del joc. Pot ser va ser per la proposta en si, ja</p>

que els va resultar atractiva per la proximitat al seu context d'oci.

Per últim, com a propostes de millora, aquesta sessió podria dur-se a terme introduint tècniques per reconduir l'atenció de manera eficient i , també, es podrien repetir els jocs al final de la resta de cada sessió, per veure l'evolució de l'alumnat a cada sessió.

Sessió 2: Treballem el nostre cos	
Recursos	Materials: Propi cos, ordinador o telèfon mòbil, altaveu, cançó "En Joan petit quan balla" i connexió a Internet (en cas de no disposar de la cançó). Temps: 45 minuts. Organització: grup classe i individual. Espai: Aula de música, pati o gimnàs.
Objectius	<ul style="list-style-type: none">- Treballar l'escolta activa.- Estimular i millorar la coordinació i de l'alumnat.- Transmetre la importància del silenci a les produccions musicals.- Interioritzar la pulsació i el temps musical.- Participar activament a les activitats realitzades a l'aula.- Desenvolupar capacitats i hàbits per a la pràctica instrumental.- Treballar habilitats motrius a nivell individual.
Desenvolupament	<p>La segona sessió es dedicarà a treballar la coordinació a nivell individual: coordinació de dits, mans, braços i peus. La cançó que s'utilitzarà per al calfament és "el ball de l'ensalada", ja que empra passos de ball que involucren totes aquestes parts del cos.</p> <p>A continuació, s'ensenyarà la cançó popular valenciana "En Joan petit quan balla". L'alumnat coneix aquesta cançó a causa de la popularitat que té a la Comunitat Valenciana en el públic infantil. Es recordarà la lletra i s'anunciarà un canvi als passos de ball.</p> <p>En el primer vers de cada estrofa, es faran quatre passos en el lloc imitant quatre negres; en el segon, es donaran dos cops ràpids a les cames imitant dues corxeres, dues palmes ràpides imitant corxeres i un espetec de dits imitant una blanca. Després, en cada ordre hauran de fer els següents moviments:</p> <ul style="list-style-type: none">- "Dit": amb els punys tancats, trauran el dit índex de la mà esquerra i el menovell de la mà dreta i intercanviaran els dits d'una mà i l'altra alhora, tres vegades.- "Mà": la mà esquerra estarà tancada completament excepte pel polze i la mà dreta estarà oberta completament excepte pel polze. S'intercanviarà el moviment tres vegades, igual que en el moviment anterior.- "Peu": es faran tres passos botats cap a la dreta.

	<ul style="list-style-type: none"> - “Nas”: es donarà suport a la punta del dit índex de la mà dreta en el forat dret del nas i la punta del dit índex de la mà esquerra en el forat esquerre del nas, entrelaçant les nines, i després se separaran les nines sense separar els dits del nas i sense encreuar els dits. - “Cul”: amb la mà esquerra es donaran palmades en el cul i amb la mà dreta es fregaran el budell fent moviments circulars. <p>Es practican un a un tots els moviments i, finalment, es representarà la cançó.</p>
Resultats i propostes de millora	<p>La segona sessió va tindre un índex de participació similar a la de la primera. L'alumnat va mostrar interès tant pel calentament com per l'activitat principal, ja que van entendre-la com un repte.</p> <p>A més, es van complir els objectius de manera exitosa. Al principi de l'activitat principal, gran part de l'alumnat mostrar dificultat per a realitzar els moviments exigits a la cançó però, a poc a poc, van assolir-los mitjançant la pràctica a l'aula. Aquest tipus d'adversitat està relacionada amb una manca al desenvolupament psicomotriu a etapes anteriors. També es va produir un fet curiós i és que, encara que l'activitat tenia molts tipus de moviments diferents, els xiquets/es no es conformaven i volien aprendre'n més.</p> <p>Altra observació a destacar va ser l'avanç notori que es va produir de la primera sessió a la segon ja que, a la part de percussió corporal de l'activitat, el grup anava més sincronitzat que al joc de l'avaluació inicial.</p> <p>Com a proposta de millora es pot realitzar una activitat prèvia per practicar altres tipus de moviments o fer dinàmiques per a treballar la improvisació amb el propi cos com, per exemple, fer una pluja d'idees de moviments improvisats per l'alumnat i elegir quins poden eixir per tal de fer-ne una versió pròpia de la classe del ball de la cançó. A més, per a pal·liar l'inconvenient ocorregut al principi de la sessió, es pot afegir una altra activitat prèvia en la qual es treballen habilitats psicomotrius a un nivell més senzill. Un exemple d'activitat podria ser aprendre la cançó "Dedos rítmicos" (Improve Educación Musical, 2022). Finalment, seria recomanable dur a terme aquesta proposta en una sessió anterior a aquesta, perquè l'alumnat tinga temps d'assimilar els moviments apresos i afavorir un aprenentatge més seqüenciat.</p>

Sessió 3: Cada ovella amb la seua parella	
Recursos	Materials: Propi cos. Temps: 45 minuts. Organització: grup classe i en parelles. Espai: Aula de música.
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Estimular i millorar la coordinació i sincronització de l'alumnat.

	<ul style="list-style-type: none"> - Interioritzar la pulsació i el temps musical. - Participar activament a les activitats realitzades a l'aula. - Fomentar el respecte intrapersonal i interpersonal a l'aula. - Treballar habilitats motrius a nivell col·lectiu.
Desenvolu - pament	<p>En la tercera sessió, la cançó que es treballarà per al calfament serà “Pa per a pa”. A continuació, s'introduirà la sessió amb una xicoteta pluja d'idees sobre els jocs de palmes que coneixen els xiquets i les xiquetes. Si ix algun joc interessant, l'alumnat pot mostrar-lo a la classe.</p> <p>Després, s'ensenyarà la lletra i els passos de dos jocs de palmes i es realitzaran per tal de practicar la coordinació per parelles. Aquests jocs són “Miliquituli” i “Les vocals” (annex IV):</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Miliquituli”: és un joc de palmes que va augmentant la velocitat. Comencem amb el braç dret tocant la part inferior del colze esquerre i el braç esquerre estirat, tocant el colze dret del nostre company. A continuació, donem una palmada. Després, xoquem les mans amb el nostre company primer ajuntant les palmes i després la part posterior. Després, donem una altra palmada i, finalment, es torna a repetir el primer pas. Finalment, en les parts que es diu “cha-cha-chá”, “Rock and roll” i “xarleston”, es faran moviments que imiten aqueixos tipus de ball. - “Las vocales”: és un altre joc de palmes amb possibilitat de fer-se tant en parelles com en grup. Els passos a seguir són els següents: primer, donem una palmada, xoquem la nostra mà dreta amb la mà dreta del nostre company, tornem a donar una altra palmada i xoquem la nostra mà esquerra amb la mà esquerra del nostre company. Després, tornem a donar una palmada, tornem a xocar la mà dreta amb la dreta del nostre company i el repetim de nou. Tornem a repetir el procediment anterior però amb la mà esquerra. Finalment, xoquem totes dues mans amb les del nostre company, donem una palmada, entrellacem els nostres dits i, en aquesta posició, tornem a xocar les mans amb el nostre company. Aquests passos es repeteixen durant tota la cançó.
Resultats i propostes de millora	<p>La tercera sessió va mantenir la participació de l'alumnat en la mateixa línia que les altres. En aquest cas, les distraccions van ser un més freqüents perquè cada alumne/a es va ficar de parella amb qui millor relació tenia, per tant, era més difícil controlar al grup.</p> <p>A més, els objectius no van assolir-se amb la mateixa facilitat que a la sessió anterior, ja que només es va poder realitzar el primer joc de parelles i havia moltes que no s'aclarien a fer bé les palmes o el patró. També es pot destacar la mancança que presentava el grup quant a lateralitat, ja que a molts/es alumnes els costava realitzar moviments dissociatius de dreta i esquerra. Aquesta està relacionada amb la presentada a la sessió anterior i la seua causa també té a veure amb una falta de treball psicomotriu durant el primer cicle d'Educació Primària.</p>

	<p>Com a propostes de millora es podria dedicar dues sessions a realitzar aquestes activitats, en lloc d'una. D'aquesta manera, es pot aprofundir en les dues cançons i treballar paral·lelament altres continguts de l'àrea amb més tranquil·litat. No obstant, si no es disposa del temps suficient i s'ha d'elegir una de les dues cançons, després de l'experiència viscuda, és recomanable fer primer la cançó de les vocals, ja que el ball és més senzill i l'alumnat estaria més preparat per a la següent sessió. <i>Per finalitzar, es pot realitzar una activitat per treballar la lateralitat prèviament a aquesta sessió, per poder assolir aquest concepte amb temps i millorar el desenvolupament d'aquestes activitats. Exemples per fer contacte amb el concepte "dreta-esquerra" és aprenent cançons tradicionals com "La Yenka" de Enrique i Ana o "Ven que te voy a enseñar" de Xuxa, encara que es poden dissenyar altres activitats personalitzades.</i></p>
--	--

Sessió 4: Ara tots junts	
Recursos	<p>Materials: Propi cos, cercols, ordinador o telèfon mòbil, altaveu, cançó "Kryzachok" de The Shenanigans i connexió a Internet (si es descarrega la cançó no cal).</p> <p>Temps: 45 minuts.</p> <p>Organització: grup classe i en grups de 4 persones.</p> <p>Espai: Aula de música, pati o gimnàs.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar l'escolta activa. - Estimular i millorar la coordinació i sincronització de l'alumnat. - Transmetre la importància del silenci a les produccions musicals. - Interioritzar el temps musical. - Participar activament a les activitats realitzades a l'aula. - Desenvolupar capacitats i hàbits per a la pràctica instrumental. - Fomentar el respecte intrapersonal i interpersonal a l'aula. - Treballar habilitats motrius a nivell col·lectiu.
Desenvolupament	<p>La quarta sessió començarà amb la cançó "Mico banana" com a calfament.</p> <p>A continuació, es recordarà el joc de les vocals de la sessió anterior i es realitzarà en grup. En la modalitat grupal del joc, el grup classe es col·loca formant dos cercles: un exterior i un altre interior. Al final de cada estrofa els/as alumnes/as que estan en el cercle interior hauran de fer un pas a la dreta, canviant així de parella constantment.</p> <p>Finalment, es realitzarà una activitat grupal amb cercols. Aquesta consistirà en el següent: es posaran 16 cercols en el sòl formant una quadrícula de quatre per quatre (com a resultat tindrà l'aparença de dos quadrats, un exterior format per 12 cercols i un altre interior format per 4 cercols). Una vegada col·locats, es dividirà la classe en grups de quatre persones i es reproduirà la cançó "Kryzachok". Mentre la música sona, cada grup realitzarà els següents moviments:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Salt dins d'un cercol de les cantonades del quadrat exterior. 2. Salt dins d'un cercol de les cantonades del quadrat interior. 3. En el quadrat interior, salt al cercol de la nostra dreta. 4. Salt arrere, arribant a una de les cantonades del quadrat exterior. 5. Salt avant, arribant a una de les cantonades del quadrat interior. 6. En el quadrat interior, dos salts a la dreta. 7. Salt arrere, arribant a una de les cantonades del quadrat exterior. 8. En el quadrat exterior, girar el cos a la dreta i fer quatre passos al capdavant, eixint de la quadrícula. <p>Com el joc té un cert grau de complexitat, primer s'ensenyaran els passos sense música; després, es reproduirà la música i s'acompanyarà amb palmes, que marcaran el temps; i, finalment, es realitzarà el joc amb la música de fons, podent donar palmes per acompanyar.</p>
Resultats i propostes de millora	<p>La participació a aquesta sessió es va mantenir a l'igual que la resta de sessions anteriors. De fet, dies abans de tindre classe, l'alumnat ja s'interessava pel què s'anava a fer.</p> <p>Quant a consecució d'objectius, aquesta sessió va presentar inconvenients similars que a l'anterior però, a més, es va tindre que realitzar una altra adaptació: en comptes de fer l'activitat en rogle amb la cançó de les vocals, es va tindre que fer amb la cançó "Miliquituli", ja que és la que va donar temps a aprendre a la sessió anterior. Durant la primera activitat van tornar a florir les dificultats de l'alumnat per processar la lateralitat del cos, ja que no sabien com fer el canvi de parella correctament cap al costat indicat. No obstant, després de practicar el canvi diverses vegades, l'activitat va tindre un resultat exitós. En canvi, no es va poder fer la segona activitat per falta de temps, ja que es dificultats presentades a la primera activitat van ocupar el temps plantejat per a aquesta segona.</p> <p>Com a propostes de millora, es pot partir aquesta sessió en dues i dedicar més temps a cadascuna. A més, es recomana realitzar la primera activitat al pati o al gimnàs en compte de a l'aula de música, ja que, si disposen de camps de futbol, es poden utilitzar les circumferències dibuixades al terra per fer el cercle amb més facilitat.</p>

Sessió 5: Els gots també son instruments	
Recursos	<p>Materials: Propi cos, gots de plàstic o de cartró (dos per persona), ordinador o telèfon mòbil, altaveu, connexió a Internet (si es descarrega la cançó no cal) i cançó instrumental "Oh Susanna" de Stephen Foster.</p> <p>Temps: 45 minuts.</p> <p>Organització: grup classe i per parelles.</p> <p>Espai: Aula de música o aula normal.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar l'escolta activa.

	<ul style="list-style-type: none"> - Estimular i millorar la coordinació i sincronització de l'alumnat. - Transmetre la importància del silenci a les produccions musicals. - Interioritzar la pulsació i el temps musical. - Participar activament a les activitats realitzades a l'aula. - Desenvolupar capacitats i hàbits per a la pràctica instrumental. - Fomentar el respecte intrapersonal i interpersonal a l'aula. - Treballar habilitats motrius a nivell individual i col·lectiu.
Desenvolupament	<p>En aquesta sessió, l'alumnat decidirà quina cançó de les utilitzades anteriorment es repetirà per a fer el calfament.</p> <p>A continuació, es dividirà a l'alumnat en parelles i es repartiran dos gots de plàstic o de cartró a cadascun per a realitzar un acompanyament rítmic amb a la cançó composta per Stephen Foster en 1848 "Oh Susanna". El ritme es dividirà en dues frases, A i B:</p> <ul style="list-style-type: none"> - La part A s'ha de fer dues vegades i segueix aquestes instruccions: primer, les parelles s'intercanvien els seus gots boca avall sobre la taula quatre vegades. A continuació es donen quatre colps en la taula amb els gots boca amunt. Després, es xoquen tots dos gots pels seus culs una vegada. Finalment, es col·loquen els gots boca avall sobre la taula alhora. - La part B té aquests passos: les parelles xoquen les boques dels seus gots quatre vegades, alternant dreta i esquerra i, després de cada xoc, donen un colp sobre la taula amb el got boca avall. A continuació, es donen tres colps en la taula amb les mans, fent dues corxeres i una negra. Aquests colps es repeteixen tres vegades. Després, les parelles xoquen les seues mans i les deixen damunt dels gots. <p>Finalment, la resta de sessió es dedicarà a explicar com serà l'examen i repassar aquelles activitats que crea el grup classe necessàries de cara a la prova.</p>
Resultats i propostes de millora	<p>A la cinquena sessió, la classe continuava mostrant el mateix interès que a la resta. A més, aquesta vegada es va fer la sessió a classe i, com els/les alumnes estaven asseguts per grups de treball i no per grups d'amistat, l'atenció no es va dispersar en cap moment.</p> <p>A més, els objectius es van complir amb èxit, encara que es va començar la sessió més tard. La decisió de la cançó del calentament va ser unànime i no va comportar inconvenients a la temporalització. Tanmateix, es va notar un avanç respecte al problema de lateralitat de l'alumnat ja que, durant l'activitat, pocs/ques van ser les que continuaven mostrant dificultats. Fins i tot, l'alumnat responia correctament a les preguntes de llenguatge rítmic que s'anaven fent a mesura que aprenien els passos de la cançó.</p> <p>Per últim, es considera que la sessió va eixir com s'esperava, per tant, no es troben propostes per millorar. No obstant això, si que es poden exposar algunes recomanacions a tindre en compte a l'hora d'aplicar la sessió: es recomana fer la classe a l'aula normal ja que disposen de taules més grans i facilita la</p>

realització dels ritmes amb els gots; i, també, es recomana que tots els gots siguin iguals, per evitar possibles discussions entre l'alumnat.

Sessió 6: Prova final	
Recursos	<p>Materials: Propi cos, gots de plàstic o de cartró (2 per persona), targetes de moviments (annex V) cançó instrumental "Oh Susanna" de Stephen Foster i connexió a Internet (si es descarrega la cançó no cal).</p> <p>Temps: 45 minuts.</p> <p>Organització: grup classe, individual i per parelles.</p> <p>Espai: Aula de música i pati.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar l'escolta activa. - Estimular i millorar la coordinació i sincronització de l'alumnat. - Transmetre la importància del silenci a les produccions musicals. - Interioritzar la pulsació i el temps musical. - Participar activament a les activitats realitzades a l'aula. - Desenvolupar capacitats i hàbits per a la pràctica instrumental. - Fomentar el respecte intrapersonal i interpersonal a l'aula. - Treballar habilitats motrius a nivell individual i col·lectiu.
Desenvolupament	<p>L'última sessió es dedicarà a realitzar les proves finals de la Unitat didàctica, així com l'avaluació final del projecte.</p> <p>L'ordre de les proves serà el següent:</p> <p>En primer lloc es durà a terme la prova grupal. Aquesta consistirà a fer el joc de palmes "Les vocals" en la modalitat grupal. Aquesta es realitzarà al pati i després de finalitzar-la l'alumnat haurà de romandre allí sota la supervisió d'un docent o un ajudant.</p> <p>A partir de llavors, el/la docent de música anirà cridant a l'alumnat de quatre en quatre per a realitzar les proves individuals i per parelles.</p> <p>La prova individual consistirà a triar una de les dues targetes que mostrarà el docent boca avall. Cadascuna tindrà un moviment après en la cançó "En Joan petit quan balla": una el del menovell i l'índex i l'altra el de la mà oberta i la tancada. Una vegada triat el moviment, s'haurà de realitzar huit vegades a un temps de 100 pulsacions per segon. Es deixarà uns segons a l'alumnat perquè puguin escoltar el metrònom i interioritzar el temps abans de realitzar la prova.</p> <p>La prova en parelles consistirà a realitzar l'acompanyament rítmic a la cançó de "Oh Susanna" de Stephen Foster.</p> <p>En acabar les proves, l'alumnat podrà tornar al pati a continuar jugant.</p>

Resultats i propostes de millora	<p>La darrera sessió es va dedicar a l'avaluació final de l'alumnat. En aquesta, els/les xiquets/es van demostrar els seus aprenentatges adquirits durant el projecte i les habilitats motrius desenvolupades a les activitats.</p> <p>En primer lloc, es va realitzar la prova de coordinació grupal. Aquesta es va haver de modificar com a conseqüència de les adaptacions realitzades a les sessions tres i quatre. Així doncs, la prova es va realitzar utilitzant el joc de "Miliquituli", ja que era la que el grup va treballar i coneixia la dinàmica. La majoria va completar la prova correctament i sense problemes però, algunes persones, no estaven totalment atentes i no van realitzar els desplaçaments al moment correcte.</p> <p>Seguidament, es va realitzar la prova individual. Tal com estava programat, l'alumnat passava de quatre en quatre, es triaven les targetes i es feien els moviments al temps estipulat. Mentres avançava aquesta prova, es va observar que la prova dels dits era més difícil que la de les mans. No obstant això, els resultats d'ambdues tipologies van obtenir una mitjana semblant d'èxit.</p> <p>Finalment, la prova de coordinació per parelles es va haver de realitzar sense música degut a problemes tècnics amb els dispositius de l'aula, llavors la cançó es va tararejar en comptes de reproduir-se. No obstant això, l'alumnat recordava els moviments i l'estructura de la cançó. Aleshores, encara que alguns/nes es despistaven en alguns moments, s'enganxaven ràpidament a la cançó. Per aquestes raons, aquesta va ser la prova que millor va eixir.</p> <p>Finalment, en aquest cas no hi han propostes de millora perquè la programació es va complir i els objectius establerts però, és important tindre en compte els obstacles que poden sorgir i conèixer bé els materials que s'utilitzen a les sessions per si, en algun moment, s'ha d'improvisar, com és al cas de la prova per parelles. Sempre i quan el/la docent siga conscient i conega la seua programació, no importa els obstacles que sorgisquen, perquè podrà adaptar les activitats i el material a l'entorn en el qual es treballa.</p>
---	---

7. AVALUACIÓ

Aquest projecte té 3 tipus d'avaluació: una avaluació inicial, una altra contínua i una avaluació final:

- L'avaluació inicial es fa servir per saber el nivell que presenta l'alumnat quant a coordinació abans de fer cap intervenció. Aquesta serveix com punt de partida per saber l'exigència a demanar en les següents activitats i a l'avaluació final. Esta es durà a terme mitjançant l'observació sistemàtica de l'alumnat a mesura que es fan els jocs a la primera sessió. A més, el/la docent utilitzarà una rúbrica d'avaluació (annex VI) que servirà tant per a l'avaluació inicial com la final, per tal d'observar amb més claredat els avanços produïts a la intervenció.

- L'avaluació continua es durà a terme durant totes les activitats realitzades a les sessions dos, tres, quatre i cinc. Aquesta es durà a terme mitjançant l'observació. És pertinent anar apuntant aquestes observacions en una llibreta o full per tal de tindre un punt de vista més globalitzat i retrospectiu a l'hora de realitzar l'avaluació final.
- L'avaluació final consistirà en realitzar 3 proves. El/la docent observarà a l'alumnat en la seua realització i utilitzarà la mateixa rúbrica que a l'avaluació inicial per posar la nota final a cada alumne/a.

La prova estarà formada per tres exercicis:

- Exercici individual: l'alumnat triarà una de les dues targetes oferides per el/la mestre/a (annex 5). En aquestes targetes hi haurà un moviment dibuixat. Aquests moviments estaran trets del ball après en la cançó "En Joan petit quan balla": una tindrà el del menovell i l'índex i l'altra el de la mà oberta i la tancada. I aquests s'hauran de realitzar huit vegades a un temps de 80, 90, 100 o 120 pulsacions per segon.
- Exercici per parelles: l'alumnat haurà de fer l'acompanyament rítmic de la cançó "Oh Susanna" de Stephen Foster, après a la sessió anterior.
- Exercici grupal: l'alumnat haurà de realitzar el joc de les vocals, après en la tercera sessió, en la modalitat grupal, treballada a la quarta sessió.

Per altra banda, es podrà pujar fins un punt la nota final mitjançant la participació individual a uns reptes virals de YouTube Shorts proposats per el/la mestre/a. Aquests reptes seran gravats, numerats i compartits pel/per la docent en mode ocult a l'alumnat, qui haurà de compartir les seues participacions de la mateixa manera. Per facilitar la tasca, es dissenyarà un document de consulta de com fer i compartir els vídeos de manera segura (annex II).

8. CONCLUSIONS

Durant la realització d'aquest Treball Final de Grau s'ha reflexionat entorn a diversos aspectes relacionats amb la psicomotricitat, la planificació d'un projecte i l'aplicació d'aquest.

En primer lloc, s'ha pogut comprendre la importància de treballar la psicomotricitat a la infància i a la música. Per una banda, desenvolupar la psicomotricitat afavoreix a l'ésser humà en molts aspectes importants per facilitar el coneixement del propi cos i establir relacions amb el medi físic i el social. Aquestes conclusions s'han estret tant dels documents analitzats per a fomentar el treball com de les observacions realitzades a l'alumnat durant la implementació del projecte didàctic i pedagògic. Quant al coneixement del propi cos, s'ha establert una relació de proporcionalitat directa entre aquelles persones que poden realitzar els moviments de dissociació i el contacte visual amb el moviment. Es va poder observar que l'alumnat que fixava la vista al

moviment no aconseguia la fluïdesa del moviments al mateix nivell que aquelles persones que es concentraven en el moviment mentalment. D'altra banda, quant a relació amb l'entorn, es va prestar atenció en el fet de que les persones que tenien els conceptes relacionats amb la lateralitat millor assolits, no mostraven dificultats a l'hora de realitzar desplaçaments concrets. En canvi, els/les alumnes que mostraven dificultats en aquests aspectes, es xocaven amb els companys en les activitats que requerien desplaçaments cap a la dreta o l'esquerra.

Així mateix, durant la cerca d'informació, es va poder observar l'existència d'un buit de propostes d'intervenció i d'estudis encaminats al treball psicomotriu a aquestes edats ja que, gran part de les investigacions i estudis trobats que tracten el treball psicomotriu estaven focalitzats en edats dels zero als set anys i en edats adultes. La majoria de les investigacions destinades a xiquets/es d'aquestes edats es centren en el treball de la veu i el cant degut a què, a aquestes edats, la veu de l'alumnat és òptima per aconseguir un cor de veus blanques. No obstant això, després de realitzar aquest projecte, es pot afirmar que és important treballar la psicomotricitat a tots els nivells evolutius de l'alumnat ja que afavoreix l'autocontrol, l'atenció, a més dels beneficis expressats al paràgraf anterior.

Finalment, altre aspecte de vital importància, no sols per a la realització d'aquest projecte, sinó per a totes les programacions a nivell general, és saber actuar front a la realitat educativa en cada moment i saber flexibilitzar la programació a cada circumstància. Durant la implementació del projecte s'ha hagut de realitzar diverses adaptacions, i s'ha hagut de prioritzar unes activitats sobre altres. De cara a futures planificacions i aplicacions didàctiques, un consell és saber quines activitats engloben millor els objectius que es volen aconseguir i com adaptar-les tant al moment personal que travessa l'alumnat com el moment evolutiu que està experimentant aquest.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Ajuriaguerra, J. (1976). *Manual de la psiquiatría infantil*. Masón.
- Bachmann, M. L. (1998). *La rítmica Jaques-Dalcroze. Una educación por la música y para la música*. Pirámide.
- Bakalaalin-i. (2 de mayo de 1996). *Kryzachok*. [Archivo de vídeo]. https://www.youtube.com/watch?v=_56UWs0BpZc
- Batista, M.A., Celso, V.E. y Usubiaga, G.G. (2007): *Tecnologías de Información y la Comunicación en la escuela: trazos, claves y oportunidades para su integración pedagógica*. Brapack S.A.
- Botella, A. (2006). Música y Psicomotricidad. *Revista Iberoamericana de Psicomotricidad y Técnicas Corporales*. 6(21), 215-222.
- Ceballos, S. (2020). *Tik-Tok como innovación educativa en el IPEM N° 193* [Tesis de grado, Universidad Siglo 21]. Repositorio Universidad Siglo 21. <https://repositorio.uesiglo21.edu.ar/handle/ues21/19291>
- Clavel, J.L. y López, C. (2007). *Educación Física Cos de Mestres*. Publicep Libros Digitales.
- Cor Infantil Marina – Tema. (9 de septiembre de 2013). *En Joan Petit Quan Balla*. [Archivo de vídeo]. <https://www.youtube.com/watch?v=F0SCepjfPwQ>
- Fraisse, P. (1976). *Psicología y ritmo*. Morata.
- Freud, S. (1986). *Le Moi et le Cá*. Payot.
- García, N. (1995). El diagnóstico pedagógico en educación infantil. *Revista complutense de educación*. 6(1), 73-100.
- Gómez, M. (2004). *Problemas evolutivos de coordinación motriz y percepción motriz y percepción de competencia en el alumnado de primer curso de educación secundaria obligatoria en la clase de educación física*. [Tesis doctoral, Universidad Complutense de Madrid]. Biblioteca Complutense Universidad Complutense de Madrid. <http://biblioteca.ucm.es/tesis/edu/ucm-t28021.pdf>
- Herrero, A.B. (2000). Intervención psicomotriz en primer Ciclo de Educación Infantil. *Revista Universitaria de formación del profesorado*. (37). 87-102.

- Iniesta, F. (2014). *Análisis de la competencia motriz en la etapa de Primaria a través de la escala de observación ECOMI* [Tesis de grado]. Universidad Internacional de La Rioja. <https://reunir.unir.net/handle/123456789/2601>
- Jorquera, M.C. (2004). Modelos históricos o activos en educación musical. *Revista electrónica de Leeme*. (14). 1-55.
- Lacarcel, J. (1992). La psicología de la música en la educación primaria: el desarrollo musical de seis a doce años. *Revista Interunivrsitaria de Formación del Profesorado*. (13). 35-52.
- Le Boulch, J. (1983). *El desarrollo psicomotor desde el nacimiento hasta los seis años*. Doñate.
- López, I. (2010). El juego en la educación infantil y primaria. *Revista de la Educación en Extremadura*. (98). 19-37.
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Decreto 108/2014, de 4 de julio, del Consell, por el que se establece el currículo y desarrolla la ordenación general de la Educación Primaria en la Comunitat Valenciana: http://www.dogv.gva.es/datos/2014/07/07/pdf/2014_6347.pdf
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. Real Decreto 126/2014, de 28 de febrero, por el que se establece el currículo básico de la Educación Primaria: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2014/BOE-A-2014-2222-consolidado.pdf>
- Music Man. (s.f.) *Oh Susanna – instrumental*. [Archivo de vídeo]. <https://www.youtube.com/watch?v=E4REm8968E0>
- Pascual, P. (2002). *Didáctica de la música*. Pearson Prentice Hall.
- Pérez, M. A. (2012). Rtmo y orientación musical. *El artista: revista de investigaciones en música y artes plásticas*. (9). 78-100.
- Piaget, J. (1985). *El nacimiento de la inteligencia del niño*. Crítica.
- Piaget, J. (1993). *Estudios sobre lógica y psicología*. Altaza.
- Piaget, J. (2009). Desarrollo evolutivo general de los niños y niñas. *Innovación y Experiencias educativas*. (14). 2-8.
- Piera, M.A. (2021). *Desarrollo de la psicomotricidad a partir de los métodos Dalcroze y BAPNE: propuesta de intervención didáctica en el aula de Educación Primaria*. [Tesis de grado, Universidad Católica de Valencia San Vicente Mártir]. Repositorio Institucional Universidad Católica de Valencia San Vicente Mártir. <http://hdl.handle.net/20.500.12466/2124>

- Storms, G. (1991). *101 juegos musicales. Divertirse y aprender con ritmos y canciones*. Graó.
- Trives, E. y Vicente, G. (2013). Percusión corporal y los métodos didáctico musicales. *XI Jornadas de Redes de Investigación en Docencia Universitaria. Retos de futuro en la enseñanza superior, docencia e investigación para alcanzar la excelencia académica*. Universidad de Alicante. 1748-1758.
- Vanderspar, E. (1990). *Manual Jaques-Dalcroze*. Dinsic, Publicacions Musicals.
- Vernia, A., Gustems, J. y Calderón, C. (2016). Ritmo y procesamiento temporal. Aportaciones de Jaques-Dalcroze al lenguaje musical. *Magister*. (28). 35-41.
<https://doi.org/10.1016/j.magis.2016.06.003>
- Vigotsky, L. (1962). *Problemas evolutivos de coordinación motriz y percepción motriz y percepción de competencia en el alumnado de primer curso de educación secundaria obligatoria en la clase de educación física*.
<http://biblioteca.ucm.es/tesis/edu/ucm-t28021.pdf>
- Willems, E. (2011). *Las bases psicológicas de la educación musical*. Paidós Ibérica.

ANNEXOS

ANNEX I

El calentament de cada sessió es durà a terme mitjançant cançons populars acompanyades de balls. Estes cançons estan dissenyades de tal manera que una persona (en aquest cas, el/la docent) les cante i dramatize vers a vers y el grup classe imite el que ha vist i escoltat. Normalment, s'acompanyen de moviments representatius exagerats que resulten graciosos per a l'alumnat y faciliten l'entrada en calor de forma divertida i ordenada. Les cançons que es van a utilitzar són "Joanot el karateka", "El ball de l'ensalada", "Pa para pa" i "Mico banana".

"Joanot el karateka" segueix la lletra següent:

Joanot el karateka

Saludem: xi xiriri xi xi...

Joanot, Kia kia!
El karateca, Kia kia!
Atents que està enfadat
i vos enganxa, Kia kia!

Xi xiriri xi xi...

Joanot, Pumba pumba!
El karateca, Pumba pumba!
Atents que està enfadat
i vos enganxa, Pumba pumba! Kia kia!

Xi xiriri xi xi...

Joanot, Tomba tomba!
El karateca, Tomba tomba!
Atents que està enfadat
i vos enganxa, Tomba tomba! Pumba pumba! Kia kia!

Xi xiriri xi xi...

Joanot, Kame ame!
El karateca, Kame ame!
Atents que està enfadat
i vos enganxa, Kame ame! Tomba tomba! Pumba pumba! Kia kia!

Xi xiriri xi xi...

Joanot, Xaca xaca!
El karateca, Xaca xaca!
Atents que està enfadat
i vos enganxa, Xaca xaca! Kame ame! Tomba tomba! Pumba pumba! Kia kia!

En aquesta cançó, cada onomatopeia s'acompanya de moviments improvisats que es van acumulant al final de cada estrofa. Per exemple, quan diu "Kia kia" es poden fer moviments ràpids amb els braços com un karateka al trencar una fusta o un maó; en "Kame ame" es pot imitar el moviment tan famós de la sèrie "Bola del drac", etc.

"El ball de l'ensalada" és així:

El ball de l'ensalada

Este és el ball de l'ensalada!
Està de moda i a mi m'agrada!
Atenció!
Preparem!
La tomaca!

Este és el ball de l'ensalada!
Està de moda i a mi m'agrada!
Atenció!
Preparem!
La lletuga! La tomaca!

Este és el ball de l'ensalada!
Està de moda i a mi m'agrada!
Atenció!
Preparem!
Les olives! La lletuga! La tomaca!

Este és el ball de l'ensalada!
Està de moda i a mi m'agrada!
Atenció!
Preparem!
Una ceba! Les olives! La lletuga! La tomaca!

Este és el ball de l'ensalada!
Està de moda i a mi m'agrada!
Atenció!
Preparem!
La carlota! Una ceba! Les olives! La lletuga! La tomaca!

Este és el ball de l'ensalada!
Està de moda i a mi m'agrada!
Atenció!
Preparem!
Un poc d'oli La carlota! Una ceba! Les olives! La lletuga! La tomaca!

Aquesta cançó segueix una dinàmica semblant a l'anterior, però s'afegeix percussió corporal a la cançó sencera, la qual marca la pulsació i el tempo de la cançó. Consisteix en donar palmes al temps durant la lletra. En arribar al ver "atenció", es donen tres colps a les cuixes, formant un ritme

de dues corxeres i una negra. El ritme es repeteix al vers “preparem” donant tres palmes. Finalment, en cada verdura que apareix a la cançó se li assigna un pas senzill de ball. Una manera de fer els passos seqüencialment és fent un recorregut de baix a dalt amb el cos.

La cançó “Pa para pa pa” té la següent lletra:

Pa para pa pa

Pa! Para pa pa!
Para pa pa pa pa pa pa pa!
Dalt! Baix! Dins! Fora! Un, dos tres, *qua!*

En aquesta cançó es treballa la velocitat. En primer lloc, el/la docent ha d'explicar a l'alumnat la lletra i el ball, ja que s'ha de realitzar entre tots alhora. La cançó s'acompanya de palmes que donen la pulsació i el temps i quan es diuen les ordres “Dalt! Baix! Dins! Fora! Un, dos tres, *qua!*” hi ha que fer un bot, ajupir-se, donar un bot cap avant, altre cap enrere i quatre bots donant una volta. Després, la cançó es torna a repetir cada vegada un poc més ràpid. Com a variant, es pot utilitzar per introduir a l'alumnat les dinàmiques musicals: largo, adagio, andante, allegro i presto. Per fer açò, s'ha d'indicar la dinàmica que es va a utilitzar en cada moment i guiar a l'alumnat amb les palmes.

“Mico banana” és així:

Mico banana

Puja puja puja el mico a la palmera
Puja puja puja agafa una banana
Ai! què bona la banana
Ai! què bona la banana
I què va passar?
Que se la va menjar,
Li va asseure fatal

I es va agenollar

Puja puja puja el mico a la palmera
Puja puja puja agafa una banana
Ai! què bona la banana
Ai! què bona la banana
I què va passar?
Que se la va menjar,
Li va asseure fatal
I es va acomodar

Puja puja puja el mico a la palmera
Puja puja puja agafa una banana
Ai! què bona la banana

Ai! què bona la banana
I què va passar?
Que se la va menjar,
Li va asseure fatal
I va acabar tombat

Puja puja puja el mico a la palmera
Puja puja puja agafa una banana
Ai! què bona la banana
Ai! què bona la banana
I què va passar?
Que se la va menjar,
Li va asseure fatal
I la cançó s'ha acabat.

Aquesta cançó és imitativa, es a dir, el/la docent canta cada vers i l'alumnat va repetint el que es diu i els moviments que es fan. Aquesta cançó va acompanyada d'un ritme de percussió corporal en ostinato, el qual està format per dues corxeres i una negra. Les corxeres es representen donant cops a les cuixes o al sòl i la negra es representa amb una palmada. Al final de cada estrofa, es dona una ordre diferent: quan es digue "i es va agenollar", tot el món s'haurà d'agenollar en terra; quan digue "i es va acomodar", s'haurà de asseure a terra; i quan digue "i es va tombar" s'haurà de tombar en terra.

Reptes Shorts!

Aquests són els reptes que podeu fer per pujar fins 1 punt la nota final. Molts els coneixereu, però altres potser no. Feu-li una ullada, a veure què us pareixen:

1. <https://youtube.com/shorts/wjkGnNI06gA?feature=share>
2. <https://youtube.com/shorts/FwoGgal6DJU?feature=share>
3. <https://youtube.com/shorts/I8XkFOQcups?feature=share>
4. <https://youtube.com/shorts/SpH5DWA3OHU?feature=share>
5. <https://youtube.com/shorts/Cik0T8wtKfo?feature=share>
6. <https://youtube.com/shorts/E-OWVBburQg?feature=share>
7. <https://youtube.com/shorts/dx8xPgyH52A?feature=share>
8. <https://youtube.com/shorts/jgXwAwH0OJI?feature=share>
9. https://youtube.com/shorts/_PC35nODVMk?feature=share
10. <https://youtube.com/shorts/bQdCDoPAufw?feature=share>

Com anem a fer els reptes de Shorts?

Bé xiquets i xiquetes, ja sabeu una de les coses que fareu en mi: recrear reptes o challenges (com vosaltres dieu) virals de les xarxes socials. Però, com ho anem a fer? Pareix difícil, veritat? La resposta és no.

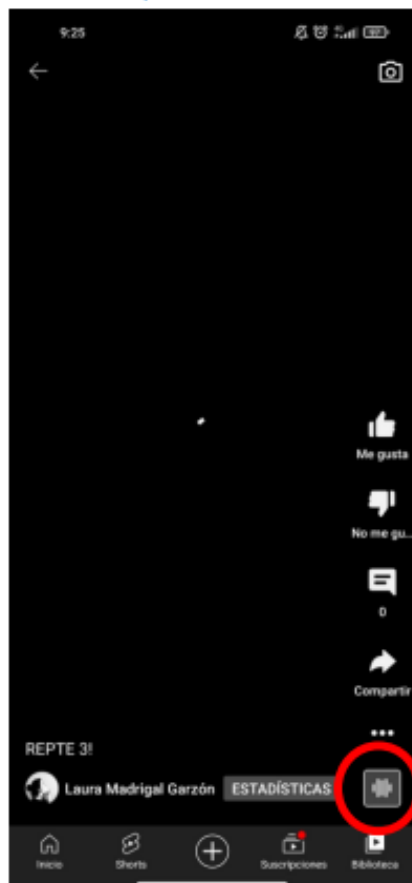
Després de veure aquest tutorial, serà molt senzill i tindreu més ganes de fer-los. Sols n'hi ha que seguir aquests pasos:

Abans de grabar els reptes és molt important que m'envieu un missatge a aquest TELEGRAM dient-me el vostre nom i cognoms:

[https://t.me/Laura Madrigal Practiques](https://t.me/Laura_Madrigal_Practiques)

Quan aquest pas esté complet serà el moment de començar a fer vídeos. Com grabem els vídeos?

Primer pas:

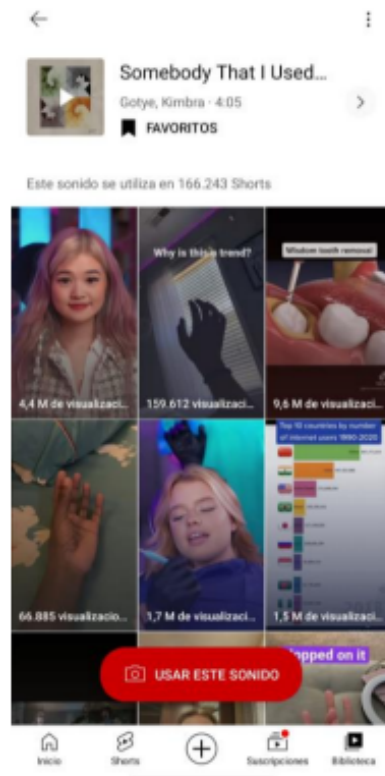
Quan cliquem o punxem a l'enllaç de cada repte, se'ns obrirà l'aplicació YouTube al mòbil i es vorà el repte corresponent.

Per poder començar a grabar, haurem de punxar al quadradet de baix a la dreta.

Heu de clicar ACÍ.

Segon pas

Després de clicar a la icona del pas 1, us apareixerà una imatge pareguda a aquesta.

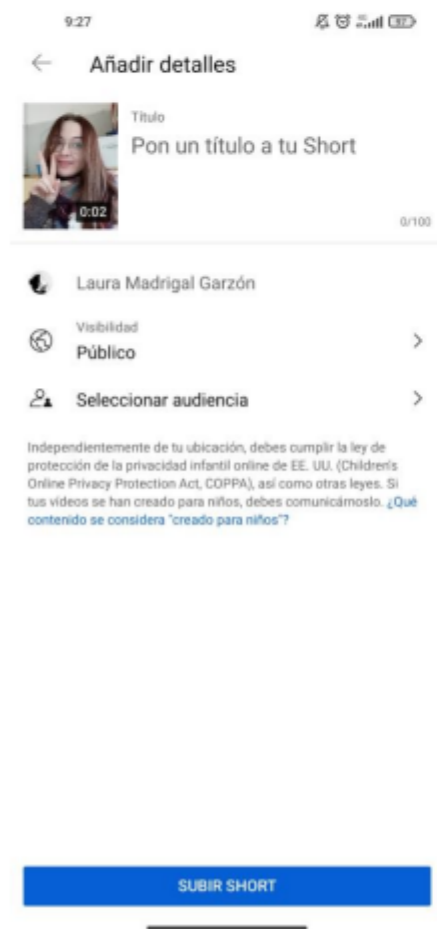
Heu de clicar a l'àrea roja de baix on fica "USAR ESTE SONIDO". Després grabeu-vos fent el repte que corresponga.

Tercer pas

Una vegada tingueu el vídeo grabat, us passareu automàticament a l'editor de shorts de YouTube, que és molt paregut al de Tik Tok. Ací podeu afegir text i filtres als vostres vídeos, encara que jo preferisc que no en fiqueu cap filtre. Quan penseu que ja està preparat per enviar-me'l, heu de clicar a l'àrea blanca de dalt a la dreta, on fica "SIGUIENTE".

Quart pas

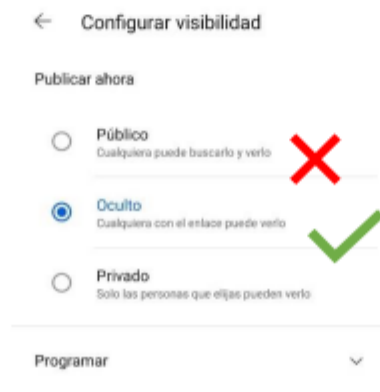

Després de clicar en “SIGUIENTE” us apareixerà una pantalla com aquesta. Ací podeu posar un títol al vostre vídeo.

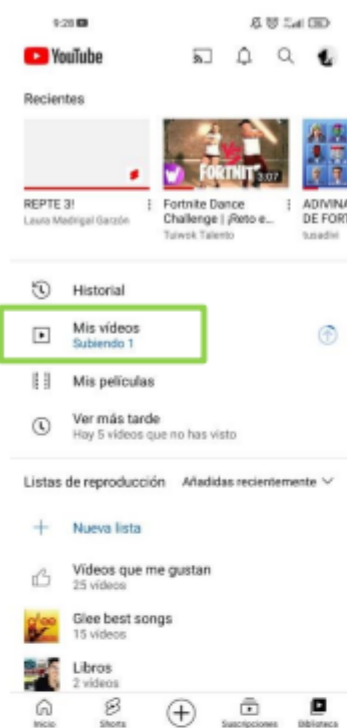
És MOLT important que feu el següent quan esteu ací:

Hi ha una part on fica “VISIBILIDAD”. Per defecte, posa que els vídeos siguen públics, però d’aquesta manera no podré veure-los perquè no us trobaré. Què heu de fer per a que pugui trobar-vos? He de ficar-lo en mode “OCULT”. Com es fa?

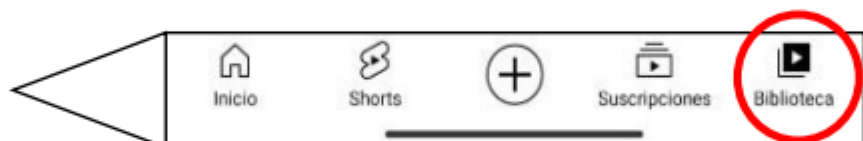
1. Punxem on fica “VISIBILIDAD”
2. Canviem l’opció de “público” a “OCULTO” i pujeu el vídeo punxant en “SUBIR SHORT”.

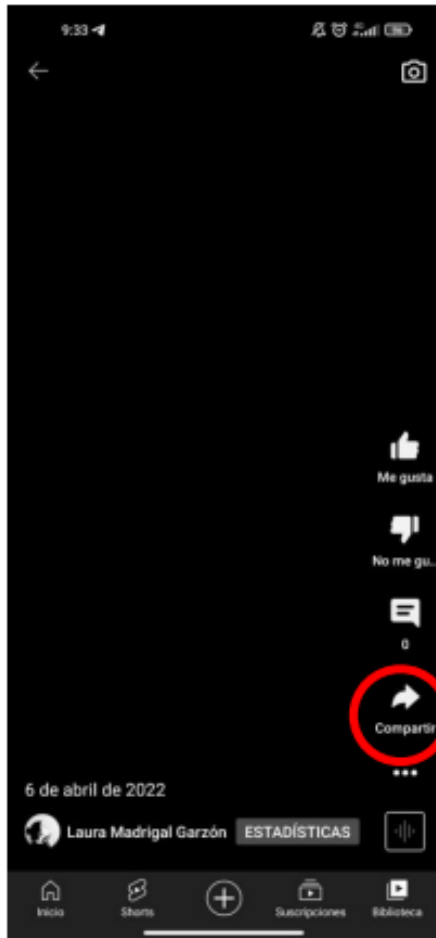
Cinqué pas

Una vegada ja està pujat el vídeo (haureu d’esperar uns minuts fins que estigui pujat del tot), heu de dirigir-vos a la vostra biblioteca de youtube. La icona està baix a la dreta. Després, haureu d’entrar on fica “MIS VÍDEOS”.

Sisé pas

Una vegada en "MIS VÍDEOS" cliquem sobre el vídeo del repte que hem fet i ens apareixerà una pantalla com aquesta, però en compte de ixir en negre, ixireu vosaltres com si fora un vídeo de Tik Tok. Per compartir-lo en mi, haureu de clicar on fica "COMPARTIR". Després, clicar a la icona de TELEGRAM i buscar el xat que teniu amb mí.

https://t.me/Laura_Madrigal_Practiques

I ja estaria enviat. És fàcil, veritat?

Animeu-vos a grabar perquè ho passareu genial!

ANNEX IV

Milikituli

Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a la ética, poética, sinfónica
Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a bailar el Cha-cha-chá

Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a la ética, poética, sinfónica
Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a bailar el Rock and Roll

Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a la ética, poética, sinfónica
Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a bailar el charlestón

Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a la ética, poética, sinfónica
Milikituli la catuli la potinguele
Se fue a bailar y ¡se acabó!

Las vocales

Con la A, A, ¡dabadabadá!
Tengo una muñeca de cristal.

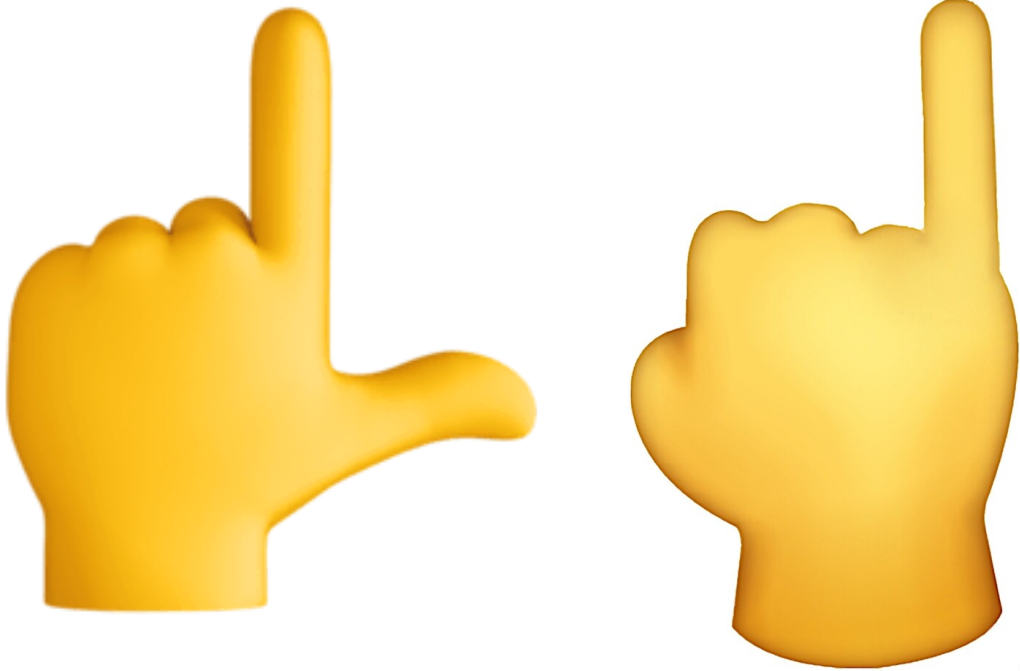
Con la E, E, ¡debedebedé!
Tengo una muñeca de papel.

Con la I, I, ¡dibidibidí!
Tengo una muñeca de marfil.

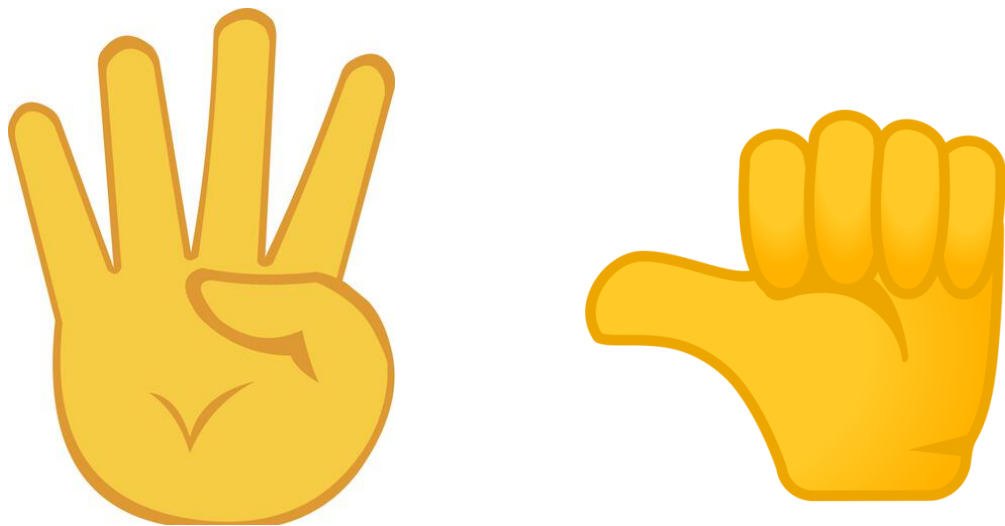
Con la O, O, ¡dobodobodó!
Tengo una muñeca de cartón.

Con la U, U, ¡dubudubudú!
Tengo una muñeca como tú.

AMB EL DIT

AMB LA MÀ

ANNEX VI

ASPECTES	4 EXCEL·LENT	3 NOTABLE	2 SUFICIENT	1 INSUFICIENT
Ritme i pulsació	L'alumne/a és capaç de realitzar moviments corporals bàsics i més difícils a diferents temps musicals: ràpids (100ppm) i lents (80ppm).	L'alumne/a és capaç de realitzar moviments corporals bàsics a una velocitat ràpida constant (100ppm).	L'alumne/a és capaç de realitzar moviments corporals bàsics a una velocitat lenta constant (80ppm).	L'alumne no és capaç de realitzar moviments corporals bàsics a una velocitat lenta (80ppm).
Sincronia auditiva i motora	L'alumne és capaç d'identificar canvis musicals (fraseig) en una peça i realitza els moviments correctes de forma coordinada com a resposta.	L'alumne és capaç d'identificar canvis musicals (fraseig) en una peça i canvia de moviments correctes de forma descoordinada com a resposta.	L'alumne és capaç d'identificar canvis musicals (fraseig) en una peça però realitza els moviments incorrectes de manera descoordinada com a resposta.	L'alumne/a no és capaç d'identificar canvis musicals (fraseig) en una peça ni adaptar els moviments com a resposta.
Coordinació individual	L'alumne/a és capaç de realitzar correctament sense problemes els moviments de coordinació individual treballats a classe.	L'alumne/a és capaç de realitzar alguns moviments de coordinació individual treballats a classe sense problema, però en costa realitzar altres.	L'alumne/a realitza la majoria de moviments individuals treballats a classe amb dificultats: li costa procesar els canvis corporals però acaba realitzant-los.	L'alumne/a no és capaç de realitzar els moviments individuals treballats a classe amb fluidessa: després d'intentar-lo diverses vegades no ho aconsegueix o directament no intenta realitzar-los.
Coordinació per parelles	L'alumne/a és capaç de coordinar-se amb la seua parella de manera correcta, a ritme de la música, realitzant els moviments correctes i mostrant seguretat en les accions.	L'alumne/a és capaç de coordinar-se amb la seua parella de manera correcta, realitzant els moviments correctes, però mostra inseguretat a l'hora de realitzar alguns moviments.	L'alumne/a és capaç de coordinar-se amb la seua parella però no mostra seguretat al realitzar cap dels moviments. Necessita que el/a company/a li indique el moviment a realitzar.	L'alumne/a no és capaç de coordinar-se amb la seua parella ni realitza els moviments correctes.
Coordinació grupal	L'alumne/a es coordina amb la resta del grup de manera fluida i coordinada, entrant a temps a les intervencions i realitzant els moviments de manera correcta.	L'alumne/a es coordina amb la resta del grup però mostra insegurat. No obstant això, s'enganxa al ritme i acaba realitzant els moviments correctes.	L'alumne/a té dificultat per coordinar-se amb la resta del grup. S'incorpora amb retard o a contratemps, però realitza els moviments correctes.	L'alumne/a té dificultat per coordinar-se amb la resta del grup i no realitza els moviments de manera correcta.